

ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПЕРЕГРИНА КАО МАЊИНЕ У РИМСКОМ ПРАВУ¹

Апстракт: Интересовање међународне заједнице за питање заштите националних мањина, учинило је ово питање поново актуелним и ставило га је у средиште интересовања и проучавања од стране шире научне јавности. Питање заштите људских и мањинских права, у суштини, никада није ни губило на својој актуелности, јер су, историјски посматрано, у свим земљама, различитих друштвених епоха, постојале одређене групе људи које су се издвајале од доминантног становништва било у етичком, религиозном, културном или језичком погледу. Те групе су се називале и данас се називају мањинама. И у државама старих народа постојале су такве групе људи, чије се питање заштите права више или мање расправљало у зависности од самог степена развоја те државе. У римској робовласничкој држави ово питање дошло је до изражаја тек са ширењем државе у другом периоду, а посебно након пада Картагине у другом пунском рату 201. године пре нове ере. У овом раду, уз кратак осврт на стање и прилике у другом периоду римске државе, обрађено је питање заштите права мањина, с посебним освртом на правни положај перегрина као мањине у римском праву

Кључне речи: заштита националних мањина, културне, етичке, језичке, расне и националне карактеристике, правни положај перегрина, римско право.

УВОД

У развоју римске робовласничке државе питање заштите права мањина било је актуелно у једном њеном делу (до доношења *constitutio Antoniniana* 212. године)² и било је мотивисано у првом реду разлозима економске природе.

¹ Чланак је резултат рада на пројекту Правног факултета Универзитета у Нишу, „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору“, који финансира Министарство за науку и технолошки развој, бр. уговора 179046

² *Constitutio Antoniniana de civitate* – конституција чувена по називу „Каракалин едикт“. Донета је за време владавине цара Каракале, 212. године. Њоме је свим становницима

Наиме, интерес развоја трговине и привреде изван оквира седмобрежја (*septimontium*), нужно је наметао потребу креирања и установљавања нових правних правила која би, у првом реду, служила решавању спорова између трговаца, које су представљали грађани Рима (*cives, Quiriti*) и странаца, становника новоосвојених територија. Са друге стране, и сами странци (перегрини), оснивали су сами своја трговачка удружења, која су између осталог, служила за заштиту њихових мањинских права.³ Како та правила, по којима су живели и радили, нису била усаглашена са постојећим правним прописима које је наметало старо и до тада једино важеће *ius civile*, било је потребно да се установе нова правна правила. Она су имала за циљ да, дефинишу статус ових удружења, а потом, и регулишу односе између перегринина, као припадника мањине у новоствореној држави, као и односе перегринина и Римљана, са друге стране, али и да истовремено реше питање правног положаја и правне заштите самих перегринина, као мањинске групе.⁴

У том настојању да се дефинишу, одреде и утврде правна правила која би установила статус перегринина и регулисала питање заштите њихових права, посебно се истакао својом активношћу најпре перегрински (*praetor peregrinus*), а потом и градски претор (*praetor urbanus*).

1. Странци – становници изван оквира старе римске државе

Генерално посматрано, сво становништво римске државе делило се на римске грађане, доминантно становништво римске империје и странце. Само римски грађанин је имао пуна политичка и грађанска права, како је то предвиђало старо *ius civile*, док су она свим осталим слободним становницима државе (Латинима и перегринима), била ускраћена, односно била су недоступна категорија.

римске империје признат статус грађанства, изузев посебној групи перегринина, тзв. перегрини дедитицији. Види: Berger, A.- Encyclopedic dictionary of Roman Law, volume 43, part 2, 1953, стр. 409. (reprinted, 1980, 1991).

3 Пошто су сви Италици 90/89. године пре нове ере добили римско грађанство, перегрини су углавном били становници подвргнутих провинција, различитих провинцијских државица и општина (*civitates liberae, foederatae*). Детаљније: Хорват, М. – Римско право, Загреб, 2002, стр. 113

4 Према, квантитативној дефиницији, мањина изражена у бројкама може да буде множина у друштву. То је и био случај са перегринима, који су освајањем нових територија и покоривањем Риму, најпре били бројнији у односу на Римљане, а потом и све масовнији и економски интересантнији (пре свега кроз бављење све развијенијом трговином и занатством)... политичка снага која се није смела подценити; и то не само због страха од сукоба, већ и због интереса самих Римљана, којима је била потребна сарадња са странцима, ради њихових трговачких и занатских услуга и низа других делатности.

Још од периода старог, архаичног права, важио је принцип по коме је право строго персонално, што је значило да је везано за личност грађанина, па тако, странац (*hostes*), никако није могао да буде носилац правних овлашћења, јер није свој статус регулисао по одредбама старог *ius civile*.⁵ Старо, архаично римско право, под странцем подразумевало је свако лице које је било затечено на територији римске државе. Такво лице сматрало се непријатељем државе, осим ако као клијент није било под заштитом неког римског грађанства или уколико није користило установу азила са циљем да добије грађанство. Свако овакво лице сматрало се за објекат права, *res nullus*, па је сваки римски грађанин био овлашћен да га претвори у роба.

Овакво стање ствари одговарало је приликама у другом периоду развоја римске државе. То је био период ширења државе на Медитеран и освајања провинција, најпре, Сицилије и Сардиније, а потом и осталих подручја. У овом периоду израз „*peregrinus*“ се користио са циљем да се њиме означи сваки становник Царства, који се није могао уврстити ни у категорију *cives*, ни у категорију *Latinus*.⁶ Са географским ширењем и економским јачањем државе у IV и III веку пре нове ере, а нарочито након пунских ратова и пада Картагине 201. године пре нове ере, јавила се потреба да се створи ново право које би одговарало новонасталим приликама у држави. Рим више није био мала монолитна заједница, која се, као до тада, простирала на седам брежуљака (*septimontium*), у којој су само живели *cives*-римски грађани, већ је обухватао читаво Апенинско полуострво (на коме је живело хетерогено становништво)⁷, а након победе над Картагином и цело Средоземље. У овом периоду настале су и

5 Види: Nicholas, B. – An Introduction to Roman Law, Oxford, 1975, стр. 64.

6 То су биле посебне етничке групе (као нпр. бројни грчки градови на Сицилији), које су се од доминантног становништва разликовале и по језику, обичајима, култури и националним карактеристикама.

7 “Неки од покорених народа у овом периоду били су на далеко вишем културном нивоу од Римљана. То је нарочито био случај са Етрурцима. Они су већ познавали развијене робовласничке односе и високу техничку културу, нарочито у обради метала...Грци, који су настањивали градове на југу Полуострва, били су мајстори прекоморске трговине. У Кампањи су били врло развијени занати...Покоривајући ове народе, Римљани нису уништили њихове културе. Утицај грчко-орјенталне цивилизације је толико био велики у периоду након другог пунског рата, када су различите тековине ових етничких група продрле у Рим (нпр. богови Дионис, Изис), астрологија, магика, епикурејска наука, тако да је и сам Сенат морао да устане у одбрану старих римских цивилизацијских вредности. Са интервенцијом Сената 186.г.п.н.е. утицај грчко-оријенталне цивилизације није био прекинут, он је само био заустављен у даљем развоју, а затим су сва достигнућа ове културе била укључена у римску ратну и државну машину.То је истовремено и подигло ниво производних снага Римљана као и њихов опште културни ниво. Детаљније: Стојчевић,Д.-Римско приватно право, Београд, 1983, стр.22.

прве провинције (Сицилија а касније и Сардинија, Корзика, Шпанија, Африка, Македонија, Ахаја, Галија и др.).⁸

Новонасталим променама, како у привредном, тако и у друштвеном погледу, више није одговарало старо, ускогрудо, строго формалистичко право, које је једино предвиђало правну заштиту Квиритима (*ius civile, ius Quiritum*), и то у првом реду патрицијима. Основни друштвени проблем који се јављао у овом периоду био је однос римских *cives* са покореним народима.

Будући да је Рим у овом периоду био већ моћна и територијално велика држава, услед учесталих ратовања, нагомилавање ратног плена постала је редовна појава. Али са њом као пратећи елемент јављао се и перманентан сукоб плебејаца са патрицијима, јер су плебејци настојали да узму једнако учешће са патрицијима у подели ратног плена. Са друге стране, постављало се и питање решавање односа Римљана са становницима покорених земаља, са којима су Римљани најпре направили савез, искључиво вођени економским интересима, тј. потребом трговања са провинцијама. Ови савези били су закључивани, најпре, на основу одредаба старих обичајно-правних норми (*ius fetiale*), које су регулисале питања односа Римљана и других народа. Те норме су, првенствено, утврђивале правила ратовања, као и понашања у контакту са другим народима. За поштовање ових норми била је задужена посебна група свештеника названих, по овим правилима, *fetiales*. Фецијално право предвиђало је сложу процедуру за закључивање мировних споразума између Римљана и странаца и истовремено је уређивало спољашње односе Римљана и становника новоосвојених територија (провинција).

Тако су се под странцима, припадницима неримских и нелатинских општина и етнички различитим племенима, почели да подразумевају, под дејством фецијалног права, слободни становници савезничких држава (*civitates foederatae*),⁹ које су барем формално задржавале свој суверенитет, тако што им је Рим признао слободу (*status libertatis*). То је, уједно, био и тренутак у римској историји, када за странце престаје да се користи назив *hostes* и када они почињу да се називају перегринима.¹⁰

8 Провинцијама се означавало подручје изван Италије, које је било подвргнуто римској власти и коме је управљао римски намесник. У почетку, овај термин се користио за означавање делатности римског магистрата, коме су била додељена одређена војна задужења, а касније се овај термин користио за означавање самих подручја у којима су магистрати остваривали своју војну надлежност. Неке од провинција су подпадале под римско право, а неке су имале посебне законе, којима су регулисале своје односе (*lex provinciae*), чија се садржина разликовала од територије до територије. Овим актима је био регулисан правни положај области, организација власти и друга питања конститутивног карактера.

9 Најчешће, такви градови и државице су задржавали своју аутономију тако што су са Римом закључивали савезнички уговор или би им Римљани без формалног савеза једнострано оставили слободу уз обавезу плаћања редовног пореза римској држави.

10 Перегринима (од *per ager*-онај који се нађе преко границе, туђинац, странац, досељеник) су се називали и римски грађани који су претрпели *capitis deminutio media*,

2. Правни положај перегрина

У римској историји назив перегрин се користио за различиту категорију становника. Првобитно, перегринима су се називали припадници савезничких народа, међу којима су били и Латини (жители Лацијума, а касније и лица која су живела на Апенинском полуострву). Остали странци са којима Рим није закључио савезничке споразуме називали су се непријатељима Рима (*hostis*). Када су после савезничких ратова Латини добили повољан статус („другоразредно грађанство“), назив *peregrinus*, је почео да се употребљава за странце који нису били Латини, независно од тога да ли су савезници Рима или не. У периоду царства, перегринима су се називали становници римске империје који нису били ни *cives* ни Латини, а који су живели у римским провинцијама. Када је Каракалиним едиктом (*Constitutio Antoniniana*) 212. године, свим становницима римске империје признат статус грађанства, осим перегринима дедитицима, назив перегрин се употребљавао за варварске насеобине. У посткласичном периоду термин перегрин користио се за становнике пограничних насеобина и варварска племена која су била тамо настањена, а која су имала обавезу да чувају државну границу.¹¹

Правни положај перегрина није био једнак и зависио је, у првом реду, од споразума који су закључили са Римом, али и од закона који су се примењивали на територији њихових општина.¹² Уопште посматрано, разликовале су се две категорије перегрина: перегрини, којима је била остављена локална самоуправа (*suis legibus uti*),¹³ и перегрини *dediticii*, тј. они који су морали да се предају на милост и немилост Риму, јер никада нису признали његову власт и доминацију. И једна и друга категорија перегрина није имала политичка права, нити правну способност према правилима *ius civile*, па самим тим ни *ius commercii*, ни *ius conubii*, нити *testamneti factio activa* или *passiva*,¹⁴ тј. нису могли бити тестаментални оставиоци нити наследници. Међутим, ова лица су по праву провинција била правно способна, што значи да су имали и очинску власт и манус, као и државину. По том праву она су могла да буду власници, оставиоци и наследници. Њима није била искључена могућност да успостављају правне

као и неки ослобођени робови. Видно место међу перегринима заузимали су и припадници латинских племена, која су 90. године пре нове ере, по окончању савезничких ратова, добили статус грађанства.

11 Опширније: Анодновски, Ј.- Релације између статуса перегрина и странаца у римском и савременом праву, магистарска теза, Правни Факултет „Јустинијан Први, Скопље, 2010, стр. 19.

12 Другим речима, зависио је од отпора који су пружали римској војсци приликом покорвања, односно приликом закључивања споразума (*foedera*), са Римом.

13 Овакви примери у пракси били су јако ретки.

14 У класичном периоду перегрини нису могли да састављају правно важећи тестамент (*testamenti factio*).

односе са Римљанима, изузев перег ринима дедитицима,¹⁵ само што у тим односима нису могли да се руководе правилима *ius civile*, већ су једино могла да примењују правила *ius gentium*.

Правила *ius gentium*, настала су залагањем перегринског претора¹⁶ и значила су „право народа“, зато што је то било право које је „важило за све људе и зато што је било у сагласности са природом и разумом свих народа који су га поштовали и који су се њиме служили“.¹⁷ Ово право садржано је било у едиктима перегринских претора и служило је заштити интереса и права мањинских становника, тј. заштити интереса недоминантног становништва настањеног у привинцијама царства.

Разлика између *cives* и перегрина изгубила је на свом значењу током времена, као резултат развоја економских и комерцијалних веза између Римљана и перегрина. Све израженија потреба Римљана да тргују са удаљеним провинцијама и да на тај начин долазе до неких производа, до тада непознатих Риму, наводила је и саме Римљане да чине одређене уступке перегринима, у првом реду да им додељују *ius commercii*, како би могли, потом, да са њима закључују одређене трговинске уговоре. Са друге стране, потреба за признавањем одређених права перегринима била је условљена и разлозима фискалне природе. Наиме, порези уведени само римским грађанима, у доба ширења царства били су недовољни за пуњење државне благајне (*aerarium*). Било је потребно да се нађу нови начини на основу којих би се убирали порези и од неримског становништва, како би се задовољило фискалним потребама територијално нарастајуће државе. Решење се само наметнуло само по себи, тако што се дошло до закључка да би требало повећати број пореских обавезника, и то тако што би се опорезовало и неримско становништво. Међутим, за тако нешто било је потребно да се и том становништву призна статус грађанства.

Крајем периода Републике, а посебно за време владавине царева, перегрини, осим перегрина дедитицима, стекли су статус грађанства. За време владавине цара Каракале донет је био јединствени едикт којим је статус грађанства признат свим становницима царства, како оним „мањинским“, тако и Латинима. „Цар, цезар Марко Аврелиј Север Антонин Август каже: ништа није толико ишчекивано и вредно труда као спорови и тужење...зато се захваљујем пресветим боговима што

15 Перегрини *dediticii*, не само што нису имали политичка права, и што су били искључени из цивилног права, него су могли да се служе и својим локалним правом, само онолико колико су им то дозвољавали едикти провинцијских управника. Детаљније: Анодновски, Ј.- Релације између статуса перегрина и странаца у римском и савременом праву, магистарска теза, Правни Факултет „Јустинијан Први, Скопље, 2010, стр. 26.

16 Функција перегринског претора (*praetor peregrinus*), била је магистратура која је уведена 242. године пре нове ере и разликовала се од градског претора (*praetor urbanus*), иако је лице које је било носилац те функције једнако био сам римски грађанин.

17 Gai, Inst. 1,1

ми је дата могућност за овакву милост. Зато сматрам да би његово величанство могло на најузвишенији и најпобожнији начин да удовољи перегринима и да им омогући да се придруже мојим људима (да поштују богове, да уђу у круг верника)...захваљујући боговима да додели свим перегринима, који су на Свету, римско грађанство, с тим што би им оставио на снази све облике власти (јавна организација, са изузетком дедитицима). Другим речима, да се уведе једнакост у целом римском народу...“¹⁸

Једини перегрини који су остали без статуса грађанства, након доношења Каракалиног едикта, били су странци, депортати и варвари, који су у ствари били дедитицији, али нису тако називани. У Јустинијановом праву учињен је и одлучујући корак, тако што је донет један јединствени акт који је ревидирао све изворе латинства, било предвиђајући *civitas* свим становницима државе, док је категорија перегрина дедитиција била сасвим укинута.

Када је реч о правном положају перегрина, неки савременици, сматрају да овде заправо, није било речи о странцима, посебно не у смислу појма „странца“ са аспекта савременог међународног права, већ да је овде реч о припадницима одређених етничких група, који су се по језику, обичајима, култури разликовали од сувереног народа и државе у чијим су се оквирима налазили. Заправо, они наглашавају, да је овде реч о псеудо-странцима, мањини, која иако бројнија од доминантног народа спада у категорију мањинског становништва и као таква одговара квантитативној дефиницији мањине, по којој је мањина “група грађана једне државе, која нумерички представља мањину и која је у недоминантној позицији у држави, и која има етничке, религиозне или језичке карактеристике, по којим се разликује од преосталог дела становника једне државе, која има осећај солидарности (један за другог), која је мотивисана у смеру јединства, имплицитно, са колективном вољом за преживљавањем и чији циљ је да се оствари једнакост у већини, и то како правна тако и фактичка једнакост “¹⁹

18 *Constitutio Antoniniana de civitate*- Imperator Ceaser Marcus Aurelius Severus Antoninus Augustus dicit: Nihil optabilius vel magis quaerendum est quam et libellos...Et diis sanctissimis gratias quem agree quod quae talis gratiae occasio nunc mihi contignat. Itaque, existimans sic magnifice et religiose posse maiestati eorum satis facere, si peregrinos, quotiens cumque subingrediantur in meos homines, in...Deorum, inducam, do omnibus peregrinis qui sunt in orbe civitatem Romanam, manente quocumque genere rerum publicarum, exceptis dediticiis. Oportet enim omnia...iam et nunc...rem partier maiestati Romani populi...egra peregrinos evenisse. Super autem...reliquos...cuiuscumque regionis...Види: Ромац, А. – Извори римског права, Загреб, 1973, стр. 68.

19 О томе: Варади, Т. – Међународно приватно право, Нови Сад, 1990, стр. 152.

3. Права и обавезе перегрина у римској држави

Имајући у виду да је римско право у првом реду приватно право, питање права и обавеза перегрина, као мањинске групе, у римској држави може се посматрати са аспекта, пре свега, приватног права.

Како у свим сегментима права, тако и када се третирало питање својине, римско право правило је разлику између својине која је припадала становницима града Рима (квиритска цвојина) и својине, која је припадала становницима провинција (провинцијска својина). Квиритска својина била је регулисана искључиво правилима *ius civile*, и њени носиоци могли су да буду римска држава, римска правна и физичка лица. Провинцијска својина, била је својина над освојеним земљиштем у провинцијама (*ager publicus*) и припадала је римском народу и Сенату (државна својина).²⁰ Међутим, како ни Сенат, а ни сам император нису били у стању да економски експлоатишу ово земљиште, њега су користили појединци, који су за то били дужни да плаћају одређен данак Сенату или императору (*stipendium, tributum*). При том, правила се разлика између земљишта над којим је остављена слободна управа провинцији, и земљишта које је било предмет окупације појединца. У првом случају се плаћао годишњи данак, а у другом случају је појединац плаћао редовни данак. У настојању да јасно повуче разлику између ова два случаја Гај истиче: „ у истом положају је земљиште у провинцијама, за које се у једном случају плаћа стипендарија, а у другом трибутарија. Стипендарија се плаћа за она земљишта која се налазе у провинцијама и за која се сматра да припадају римској држави, док се трибутарија плаћа у оним провинцијама које припадају цару“.²¹

Развој облигационих односа нужно је био повезан и са развојем трговине и уопште економске комуникације са провинцијама. Вођени разлозима економске природе, и економским интересом, Римљани су у једном тренутку признали перегринима *ius commercii*, како би сами себи олакшали закључивање правних послова, односно како би трговали са становницима провинција. Тако, су били донети посебни прописи, којима је био регулисан правни положај перегрина у области облигационог права. *Ius commercii*, био је признат првенствено код уговора о купопродаји, и то на основу прописа *ius civile*. Првобитно, то право је било признавано само пуноправним римским грађанима, а касније је било признато и Латинима (89.г.п.н.е.) а у форми привилегије било је признато и перегринима, и то било појединачно или целој општини. Ова привилегија омогућавала је перегринима да тргују са римским грађанима под једнаким условима и да користе оне уговорне форме које су биле важеће за римске грађане.

²⁰ Тако је цела земља у Италији постала *res Mancipi*, са могућношћу да постане предмет присвајања по правилима квиритске својине.

²¹ Gai, Inst. 2,21

Са развојем приватне својине на подручју наследног права дошло је и до појаве тестаментa, односно тестаменталног наслеђивања. Способност да се буде наследник, било је својствено само римском грађанину. Класично право је било искључиво и истицало је да ово право никако није могло бити привилегија робова, перегринa, *capite deminuti, filii familias*, као ни лица *alieni iuris*. Међутим, насупрот овом правилу сматрало се да су они перегрини, који су имали *ius commercii*, по правилима старог римског права, могли да буду тестаментални наследници. *Testamenti factio passiva*, односно способност да се прими наслеђе нужно је била повезана са способношћу да се закључују правни послови. Ова способност је, дакле, била призната само оним перегринима који су поседовали *ius commercii*.

Када је било речи о питању закључења брака, ово питање је нужно захтевало постојање *ius conubii*. Право на закључење пуноважног брака, у почетку су поседовали само пуноправни римски грађани, а касније је ово право било признато Латинима, а потом и свим осталим перегринима. Ulp. Reg. 5, 3-4 *conubium habent cives Romanis, cum Latinas autem et peregrinis ita, si concessum sit*.²² Римски грађанин је могао да закључи брак са перегрином само ако је перегринима био додељен *ius conubii*. Понекад се је ово право додељивало и читавој провинцији. По правилу, ово право се додељивало појединцу, и то је посебно било изражено у посткласичном периоду. Посебно су цареви првог и другог века практиковали да, ветеранима, којима су претходно доделили статус грађанства, да им доделе и право на закључење брака са пергринским женама. Брак перегринa који нису поседовали *ius conubii* није се сматрао пуноважним и сматрао се непостојећим према одредбама римског права. Такав брак је производио дејства само са аспекта перегринског права. Када је реч о браковима римских грађана са перегринима, према закону *Lex Minicia*, деца из овако закљученог брака добијала су правни положај оне стране која није имала римско грађанство. Са проширивањем грађанских права, а посебно са доношењем Каракалиног едикта ово правило је обезвређено и установа *conubium* је изгубила своју важност, те је свим становницима царства признато једнако право и приликом закључења брака.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Перегрини су били становници новоосвојених територија (провинција), до којих је дошло након освајачких ратова Римљана, нарочито у другом периоду развоја римске државе. То су били становници територија до којих је Рим долазио било освајањем или добровољним присједињавањем. Питање регулисања правног положаја провинција и перегринa било је питање које је најчешће регулисано било законом. Те законе није доносила народна скупштина,

22 Види: Ромац, А.оp.cit. 89.

нити римски Сенат, већ освајачки војсковођа у сарадњи са Сенатом. Положај свих перегрина, становника провинција није био исти. Најгори правни положај, свакако, су имали перегрини дедитици, који су падали у немилост Риму, јер никада нису признали римску доминацију. Остали становници провинција имали су онакав положај, какав би уговор закључили са Римом. Некима од њих остављана је била локална самоуправа уз сталну обавезу плаћања једногодишњег пореза Риму, док су друге провинције биле најчешће предмет окупације од стране богатих римских грађана. Провинцијама су управљали намесници, управници провинција, чија служба је трајала годину дана и обухватала је врховна, војна, казнена и цивилна овлашћења. Основно право које су перегрини, као припадници мањинског народа добили на основу *status libertatis*, било је право да се служе својим правним правилима, посебно у регулисању унутрашњих односа. Са друге стране, перегрини, као недоминантно становништво, нису имали нити једно од овлашћења које је произилазило из *ius civile* или из *ius proprium civium romanorum*. Додељивање статуса грађанства, појединим перегринима био је ређи случај, него што је то било са Латинима. Основни начин на који су перегрини добијали статус грађанства била је милост римских државних органа (*beneficium*), који су овај статус додељивали заслужним перегринима или пак целој перегринској општини. Крајем периода Републике, а посебно за време владавине царева, перегрини осим дедитиција, стекли су статус грађанства и то *Constitutio Antoniniana*, за време владавине цара Каракале, 212. године. Једини перегрини који су остали без статуса грађанства, након доношења Каракалиног едикта, били су странци, депортати и варвари, који су у ствари били дедитицији, али нису тако називани. У Јустинијановом праву учињен је и одлучујући корак, тако што је био укинута *status libertatis*, односно положај Латина Јуниана и перегрина дедитиција. Према Јустинијановом праву, перегрини су били само она лица која нису припадала римској држави, значи странци у правом смислу те речи.

Doc. Marija Ignjatović, LL.D.

Assistant Professor,

Faculty of Law, University of Niš

The Legal Status of Peregrines as a Mionority Group in Roman Law

Summary

Given the considerable interest of the international community in the protection of national minorities, this issue has been re-addressed and made the focal point of extensive scientific study. In fact, the protection of human and minority rights has always been an issue of concern and interest. Historically speaking, minority groups have always been part of the population of different countries throughout human history and they have always had their distinctive ethical, religious, cultural or linguistic features which differentiated them from the majority population in their countries. In the states of the ancient world, the human rights protection of this category of population was subject to a more or less extensive debate, primarily depending on the level of social development of each state. In the Roman slavery system of government, this issue became prominent only after the expansion of the state in the second period of the Roman Empire, particularly after the fall of the Carthaginian Empire in the Second Punic War of 201 BC. In this paper, the author provides a brief overview of the social circumstances in the second period of the Roman Empire particularly and elaborates on the protection of minority rights, with specific reference to the legal position of peregrines as a minority group in the Roman law.

Key words: *protection of minority rights; cultural, ethical, racial and national features; legal position of peregrines, Roman law*

